

ALTIN BANKACILIĞI VE ALTIN İŞLEMLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

DOI NO 10.5578/jeas.10835

Neşe Çoban Çelikdemir*

Abdurrahman Çetin**

ÖZ

Altının gerek büyük yatırımcı gerekse hanehalkı tarafından yaygın olarak talep edilmesi farklı şekillerde değerlendirilmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) bankaların, Cumhuriyet Altın sikkeleri ve ziynet altınlarının alım-satımı ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarında işlem gören ve standart nitelikleri yetkili merciler tarafından belirlenen kıymetli madenleri esas alan sözleşmelerin alım-satımını yapabilmesini öngören yönetmelik ile atıl altınların ekonomiye kazandırılması ve kayıt altına alınması açısından önemli bir adım atmıştır. Halihazırda bankalar, Türkiye'de ve yurt dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler adına vadeli veya vadesiz olarak altın, gümüş ve platin depo hesabı açabilirler. Yıllar itibariyle altın işlemlerinin mevduat ve kredi olarak finansal tablolarındaki ağırlığı artmaktadır. Bu çalışmada, bankaların altın mevduat ve kredi işlemlerinin muhasebeleştirilmesi örneklerle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Altın, atın mevduatı, altın kredisi, kıymetli maden, altın işlemlerinin muhasebesi

Jel Kodu: G21, M49

GOLD BANKING AND ACCOUNTING OF GOLD TRANSACTIONS FOR BANKS

ABSTRACT

Gold investment has charmed the household, firms and big investors and make them to use gold in a different transactions. Banking Regulation and Supervision Agency (BRSA) took an important step that by accepting new regulation to give permission for the banks to buy and sell republic gold coins, purchase of gold jewelery, traded on futures and options exchange and standart quality which determined by legal authorities that base on precious metals to purchase and sales contract that to record the idle golds and to earn it the financial system. By years, gold transaction such as deposits and loans has increased in financial statements. Also, in this article it is clarified by using examples how Turkish banking accounting of gold deposit and gold loans.

Keywords: Gold, gold deposit, gold loan, precious metals, accounting of gold transactions

Jel Code: G21, M49

* Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Y.O.

** BDDK

GİRİŞ

Altın uzun yıllar ödeme aracı olarak kullanılmasına karşın günümüzde ise rezerv para birimi olarak kullanılan bir kıymetli madendir. Altın, geçmişten günümüze kadar çeşitli şekillerde kullanılarak günlük ve ekonomik hayatın bir parçası olmuştur. Kimi zaman bir yatırım aracı olarak, kimi zaman mücevher şeklinde bir mal olarak, kimi zaman da bir harcama aracı olarak kullanılmaktadır (ÇITAK,1999;51).

Altın çok eski zamanlardan beri değerini ve kullanım alanını arttırarak günümüze kadar gelmiştir. Altın bir zamanlar para sisteminin temelini oluşturmuş daha sonra ise Bretton Woods sistemi ile birlikte ABD dolarına sabitlenmiş bir rezerv aracı olmuştur. 1973 yılından sonra ise bazı Avrupa ülkelerinin paralarını ABD doları karşısında dalgalanmaya bırakması ile birlikte, doların altına konvertibilitesine son verilmiş, bu durum altının değişim aracı niteliğini yitirmesine, bireysel tasarruf aracı ve merkez bankaları rezervlerinin bir parçası olarak kullanılmasına sebep olmuştur (TORAMAN, BAŞARIR ve Diğ.;2).

Altın uluslararası alanda kabul gören ve uzun dönemde enflasyon karşısında değerini koruyabilen en önemli emtiadan birisidir. Altın, menkul kıymetlerden daha kolay nakde çevrilebilen bir finansal araçtır. Ekonomik ve siyasi krizlerde genellikle menkul kıymetlerden uzaklaşılırken, altına karşı bir yöneliş olmaktadır (BAŞ,2010;14).

Altında son yıllarda yaşanan yüksek fiyat hareketliliği, tüm dünyada altına olan talebin yükselmesine ve özellikle 2011 yılında altın bankacılığına olan ilginin artmasına paralel olarak bankalar altın ile ilgili yeni ürün ve hizmetler sunmaya başlamıştır.

1. LİRETATÜR TARAMASI

Altın ile ilgili yapılan çalışmalar; altın talebi, altın arzı ve altın fiyatlarını etkileyen faktörler üzerine yapılmıştır. Hayatımızda yaygın olarak kullanılan altının gerek ticari işletmelerde gerek işlemlerini yapan bankalarda nasıl muhasebeleştirildiği konusunda yapılan çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma ise, son yıllarda altın işlemlerinin bankalarda artmasından hareketle altın bankacılık uygulamaları ve bu işlemlerin muhasebesinin nasıl yapıldığı konusu ele almaktadır.

Son yıllarda gerek teknolojinin gelişmesi ile birlikte endüstriyel ürünlerde kullanılmasyla, gerekse kuyumculuk sektörünün gelişmesi ile birlikte altına olan talep artmıştır. Buna rağmen, finansal piyasalardaki gelişmeler ve alternatif yatırım araçlarının çoğalması değer saklama aracı olarak altının önemini yakın geçmişte düşürmüştür. Ancak finansal krizlerin ortaya çıkması ve insanların güvenilecek limanlar araması altına olan talebi tekrar arttırmıştır. Bu durum altın fiyatlarının son küresel finansal krizden sonra rekor seviyelere yükselmesine sebep olmuştur (TORAMAN, BAŞARIR ve Diğ. 2011;2).

Altının gerek dünya genelinde genel ülkemizde algılanış biçimi farklıdır. Bazı yerlerde yatırım enstrümanı olarak anlam kazanırken bazı yerlerde bir kültürü ifade etmektedir (CİHANGİR&SANCAR,2012;74).

Dünyada yaşanan tüm sıkıntılı dönemlerde en güvenilir yatırım aracının altın olduğu bir gerçektir. Günümüzde yaşanmakta olan küresel kriz, dünyanın pek çok ülkesini olduğu kadar, Türkiye'yi de etkilemeye başlamıştır. Bu durum özellikle küçük yatırımcılar için hangi yatırım aracının daha kârlı olduğu tartışmalarını da beraberinde getirmiştir (CİHANGİR&SANCAR,2012;74).

Fiyatının dalgalanabilir olmasına karşın altın, diğer mallara ve ara ürünlere karşı olan tarihi satın alma gücü paritesine çok uzun sürelerde ulaşmaktadır. Zaman boyunca altın, etkili bir servet koruma aracı olduğunu göstermiştir. Ekonomik ve sosyal dengesizlik zamanlarında diğer varlıklar değer yitirirken altın güvenli bir emtia olarak kendini hep kanıtlamıştır (DUYAR, 2010;215).

Kıymetli bir maden olan altın, doğası gereği dayanıklı bir mal olarak uzun süre depolanabilir. Tüm dünyada enflasyona karşı bir korunma vasıtası olan altının fiyatı, tüketici fiyat endeksine bağlı olarak değişim göstermektedir (DUYAR,2010;214)Ancak son dönemlerde bu eğilim tersi yönde hareket etmiş ve TÜFE'nin tersi değişim göstermiştir.

Altın fiyatı çeşitli faktörlerden etkilenir: Jeopolitik ortam, ABD Dolarının diğer para birimleri karşısındaki değeri, mücevher talebi başta olmak üzere altına gelen talep, merkez bankalarının altın satışları ve alışları, dünyadaki ekonomik büyüme, diğer finansal piyasalar ve para arzı, petrol

fiyatları, diğer kıymetli madenlerin ve emtiaların fiyatları, madenlerden gerçekleştirilen altın üretimi ve altın üreticilerinin hedging işlemleri, gerginlikler ve bunun ekonomi üzerindeki etkileri, altının işlem gördüğü vadeli piyasalardaki kısa ve uzun pozisyon miktarları, spekülatif amaçlı altın alım-satım işlemleri, altın madencilik şirketlerinin altın çıkartma masrafları ve enflasyondur (DUYAR, 2010;215).

İnsanların birikimlerini yastıkaltı olarak tabir edilen bir yöntemle finansal sistemin dışında değerlendirmelerinin çeşitli nedenleri vardır. Bunların en başında geleni kültür ve yaşam tarzı ile ilgili olabilir. Bunun dışındaki nedenler ise aşağıdaki gibidir; (ULUYOL,2011;262-263).

- İleride yaşanabilecek olası kötü günler için hazırlıklı ve ihtiyatlı olma düşüncesi ile tüm insanlarımızı az ya da çok bir miktar para, altın ya da benzer türden varlığı her an kullanıma hazır durumda bulundurmaya sevk

etmektedir.

- Finansal sisteme olan güvensizlik
- Tasarrufların yatırım yapacak kadar büyük olmaması
- Bankaların işlem maliyetleri ve faiz seviyesi

Uluyol tarafından “yastıkaltı yatırımların ekonomiye kazandırılması ile ilgili anket” çalışmasının sonuçlarına göre; katılımcıların % 65’i, insanların sosyal güvence altına alınmasının yastıkaltı yatırımları azaltacağını düşünmektedirler. Aynı katılımcılar

% 64 oranıyla yastıkaltı birikimlerin bankaya yatırılmasının ekonomik açıdan yararlı olduğunu düşünmektedirler. Türkiye’de yapılan altın bankacılığının yani birikimlerin bankalara altın üzerinden yatırılmasının yastıkaltı önlemede yeterli olduğunu düşünenlerin oranı sadece % 31’dir.

Tasarruf amacıyla altın talebini etkileyen en önemli faktörler, diğer yatırım araçlarının getirileri, enflasyon oranı ve kişilerin gelirleri olmaktadır.

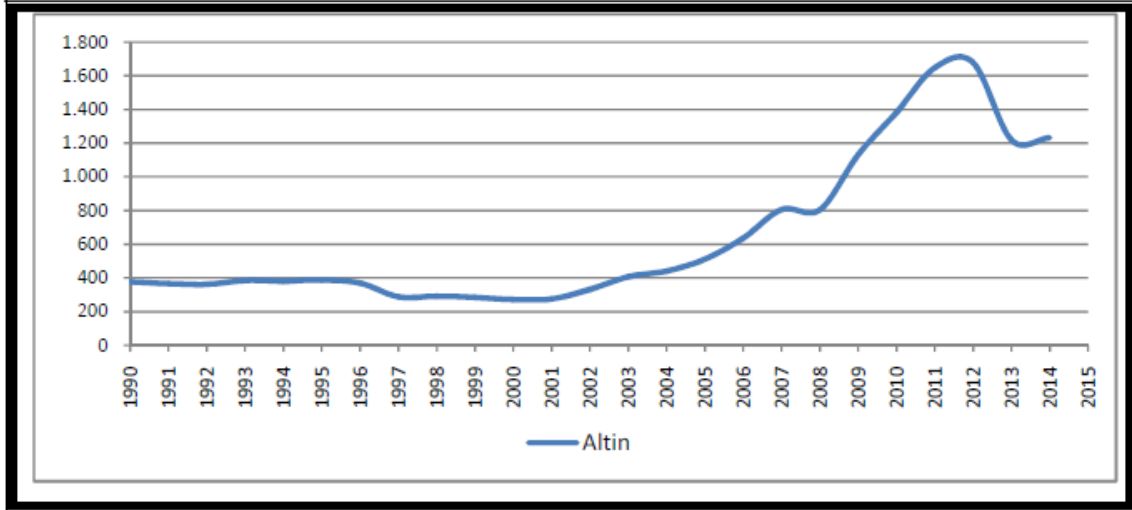
Tablo 1: 1990 Yılından İtibaren Her Ay Yapılan 100 \$ Tutarındaki TL Yatırımının Ulaştığı Değer

	Gecelik Repo	Tahvil-Bono	1 Ay TL Mevduat	1 Ay DTH	İMKB100	ALTIN	USD
1990	105,3	94,7	89,5	84,4	91,5	72,3	78,9
1991	127,1	88,6	85,3	90,3	71,8	70,5	80,0
1992	147,3	93,3	90,2	93,6	39,6	65,8	81,2
1993	161,4	98,1	89,2	93,9	119,7	73,9	80,3
1994	271,2	83,9	80,5	112,5	69,9	85,3	94,6
1995	315,8	112,5	84,1	100,4	57,4	74,6	81,9
1996	379,8	153,7	99,8	105,6	77,8	72,2	82,3
1997	386,4	177,9	102,2	107,4	138,3	53,9	78,8
1998	479,6	233,6	126,1	105,0	61,3	49,0	71,1
1999	590,2	326,4	156,4	119,3	212,7	48,9	72,5
2000	730,6	383,4	173,5	116,7	94,9	42,6	64,8
2001	1.006,2	371,2	247,5	163,2	82,3	55,9	82,8
2002	1.271,6	505,7	295,0	146,4	47,7	60,0	72,4
2003	1.540,8	656,0	351,1	107,8	72,4	53,3	52,0
2004	1.754,9	754,3	395,5	96,9	88,8	51,5	45,6
2005	1.888,9	851,5	430,9	92,6	131,3	53,0	42,5
2006	2.012,1	908,4	456,5	91,7	117,7	63,9	40,6
2007	2.207,4	1.018,5	495,7	72,8	154,2	60,8	30,9
2008	2.354,5	1.130,0	527,5	89,9	67,8	73,3	36,8
2009	2.423,0	1.304,5	551,5	84,8	125,1	94,2	33,8
2010	2.412,2	1.427,2	560,1	84,0	146,9	109,6	32,8
2011	2.245,9	1.408,8	543,6	95,5	103,3	144,3	36,5
Yıllık Ortalama Getiriler (%)							
1990-2011	15,2	12,8	8,0	-0,2	0,1	1,7	-4,5
2007-2011	2,2	9,2	3,6	0,8	-2,6	17,7	-2,1

14

Kaynak:TSPAKB, Gündem :Yatırım Araçlarının Karşılaştırmalı Getirileri, Sayı:114, Şubat 2012, s.7. (Erişim tarihi: 20.12.2012, http://www.tspakb.org.tr/tr/Portals/0/AIM_Gundem/gundem_201202.pdf)

Güvenli bir yatırım aracı olarak görülen altın 1990-2011 arasında reel olarak yıllık ortalama %1,7 getiri sağlamıştır. 2000 yılına kadar yıllık reel getirisi genellikle negatif olan altının son beş yılda ortalama yıllık reel getirisi %18'e kadar çıkmıştır. Analiz edilen dönemde altın, en yüksek reel getiriye 2011 yılında sahip olmuştur (TSPAKB, 2012;8). Aşağıdaki grafikte 1990-2015 yılları arasında Altın ONS fiyatına ilişkin veriler yer almaktadır.

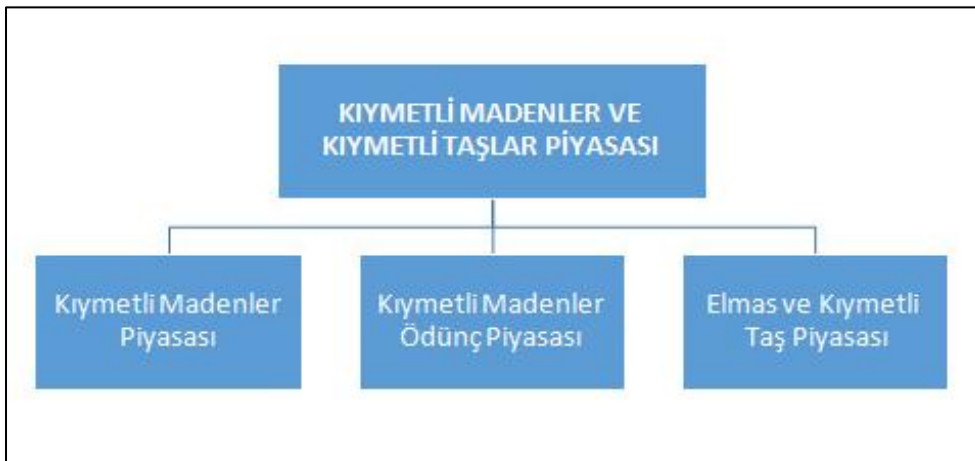
Grafik: Altın Fiyatları (USD/Ons) (1990-2014) (Türker, 2015; 170)

Yukarıdaki grafikten de görüleceği üzere, altının ONS fiyatı 1990-2001 yıllarında 400 USD civarlarında iken, 2002-2008 yıllarında ise ılımlı bir artış göstererek 800 USD'ye yükselmiştir. 2008 küresel krizinin ardından Amerika'nın faiz oranlarını indirmesi ve altının güvenli liman görülmesi nedeniyle altının ONS fiyatı 2011 yılında 1800 USD mertebesine çıkmıştır. Krizin olumsuz etkisinin azalmasından sonra altına olan ilgi tamamen değirek tersine dönmüş ve 2013-2015 yıllarında ONS fiyatı 1200 USD seviyelerinde seyretmiştir.

2. YASAL DÜZENLEMELER

Ülkemizde ilk olarak 1993 yılında Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar'da yapılan değişikliklerle altının

fiyatının belirlenmesi ile ithalatı ve ihracatı serbestleştirilmiştir. Altının liberalleştirilmesi yönünde alınan kararlarla ithal ve ihrac aşamasında kolaylıklar getirilmiştir. Altın konusundaki bu gelişmeler sonucu sektörde yaşanan hızlı büyüme ekonomik açıdan büyük potansiyel taşıyan altın konusunda yeni kararlar alınmasını hızlandırmıştır. Alınan yeni kararlarla altın sektörünün yeniden yapılandırılması amaçlanmıştır. İstanbul Altın Borsasının kuruluşu ile ilgili ilk yasal karar 1993 yılında "Kıymetli Maden Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esaslarına Dair Genel Yönetmelik" düzenlenerek İstanbul Altın Borsası 26 Temmuz 1995 tarihinde faaliyete başlamıştır

1.

¹ www.iab.gov.tr

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar çerçevesinde; “Kıymetli madenler, taşlar ve eşyaların “Dış Ticaret Rejimi” esasları dâhilinde Türkiye'ye ithali ve ihracı serbesttir. Ancak, standart ve standart dışı işlenmemiş kıymetli madenlerin, ithal ve ihracında gümrük idarelerine beyan verilmesi esas olup, ithalat ve ihracat rejim, karar ve yönetmelikleri uygulanmaz. Standart işlenmemiş kıymetli madenlerin ithali yalnızca, Merkez Bankası ile kendi mevzuatlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Kıymetli Madenler Borsası üyesi kıymetli maden aracı kuruluşları tarafından yapılır”.

Hazine Müsteşarlığından üyelik sertifikası almış ve müteakibinde İstanbul Altın Borsası Yönetim Kurulu'nun gerekli gördüğü hususları yerine getirmiş olan bankalar, kıymetli maden şirketler, döviz büroları, kıymetli maden üretim ve pazarlama şirketleri, kıymetli maden rafinerileri işlem yapabilirler ²

2015 yılı itibarıyla Kıymetli Madenler Borsası'nın toplam üye sayısı 96 olup detaylar aşağıdaki gibidir;

- Bankalar (23)
- Yetkili müesseseler (42)
- Kıymetli maden aracı kurumları (19)
- Kıymetli maden üretimi ve ticareti ile iştigal eden anonim şirketler (12)

32 sayılı Karara İlişkin 2008-32/35 no.lu tebliğ ile göre bankalarca altın, gümüş ve platin depo hesabı açılmasına, altın, gümüş ve platin kredisi kullanılmasına ve kıymetli madenler aracı kuruluşları tarafından yurt dışından kıymetli madenler kredisi sağlanmasına ilişkin esas ve usulleri düzenlenmiştir.

1 Kasım 2005 yılında yürürlüğe giren 5411 sayılı Kanun'un (Kanun) 4/h fıkrasına göre de diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla bankalar “...kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri...” ile uğraşabilirler. Bu genel izinin yanısıra Kanun'un 57 inci maddesi, “...Bankalar, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında gayrimenkul ve emtiayı esas alan sözleşmeler ile Kurulca uygun

görülecek kıymetli madenlerin alım ve satımı hariç olmak üzere ticaret amacıyla gayrimenkul ve emtianın alım ve satımı ile uğraşamaz ...” şeklinde sınırlayıcı hüküm getirmiştir. Kanun'un bu verdiği yetkiye dayanarak 1 Kasım 2006 tarihinde Resmî Gazete'de bir yönetmelik yayınlamıştır. Bu yönetmeliğin 2007 yılında yapılan değişiklik ile 4 üncü maddesi konuyu düzenlemiştir. Buna göre “Bankalar, Kıymetli Madenler Borsalarında işlem gören veya standartları ve nitelikleri Hazine Müsteşarlığı veya İstanbul Altın Borsası tarafından belirlenen ya da bu standartlara ve niteliklere uygunluğu bakımından, üretildikleri rafineriler itibarıyla kabul edilebilirlikleri İstanbul Altın Borsası'nca teyit edilen altın, gümüş ve platinin alım ve satımı ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarında işlem gören ve standart ve nitelikleri yetkili merciler tarafından belirlenen altın, gümüş ve platin esas alan sözleşmelerin alım ve satımını yapabilirler ³.”

Son olarak 31 Ocak 2013 tarihinde yayımlanan değişiklikle “Bankalar, Kıymetli Madenler Borsalarında işlem gören veya standartları ve nitelikleri Hazine Müsteşarlığı veya İstanbul Altın Borsası tarafından belirlenen ya da bu standartlara ve niteliklere uygunluğu bakımından, üretildikleri rafineriler itibarıyla kabul edilebilirlikleri İstanbul Altın Borsası'na teyit edilen kıymetli madenler **ile Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1/8/1951 tarihli ve 1738 sayılı Kararı ile standartları ve nitelikleri belirlenen Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarının alım ve satımı** ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarında işlem gören ve standart ve nitelikleri yetkili merciler tarafından belirlenen kıymetli madenleri esas alan sözleşmelerin alım ve satımını yapabilirler.”

“Cumhuriyet altın sikkeleri ile ziynet altınlarının” şeklindeki değişiklik öngören ifadenin kapsamının ise TBMM'nin 8 Ağustos 1951 tarihli ve 1738 sayılı kararında tanımlanan Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınları tanımlarının içeriği ile sınırlı olup karar dışındaki ziynet altınlarının alım ve satımına izin verilmemektedir.

² <http://www.iab.gov.tr/docs/Kitapcik-arge.pdf>, s.10.

³ <http://mudender.org/ekonomifinans/3636-bankalar-ve-altin-alim-satimi.html>

3. BANKALARDA ALTIN İŞLEMLERİ

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nda bankaların faaliyet konuları sıralanmıştır. Bu faaliyetler içinde bankaların "Efektif dâhil kambiyo işlemleri, para piyasası araçlarının alım ve satımı, kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri" yapabileceği hükme bağlanmıştır.

Bankalar ve katılım bankaları müşterilerine açtığı altın hesabında fizikî veya fon şeklinde altın alım-satımı yapabilmektedir. İlk olarak bir katılım bankası tarafından 2011 yılında müşterilerin fizikî olarak altınları toplanmış, İstanbul Altın Rafinesi A.Ş. (İAR) eksperleri tarafından külçe altın karşılıkları belirlenerek hesap açılmıştır. 1 gram ağırlığındaki standart külçe altınları şubelerinde ve otomatik para çekme makinelerinde (ATM) altın satışa sunulmuştur. Bu gelişmenin arkasından diğer bankaların da bu alanda yeni ürün ve hizmetleri ile altın bankacılığı dikkat çekmeye başlamıştır.

Merkez Bankası da bankalardaki Türk Lirası ve döviz mevduatlarının munzam karşılıklarının, yani yasal karşılıkların da bir kısmını bir süreden beri bankalardan, altın olarak kabul etmeye başlamıştır. Bankalar, nezdlerindeki mevduatların, TL veya döviz mevduatlarının yasal karşılıklarının Merkez Bankası'na yatırılmasında, bu karşılıkların tamamını TL değil, döviz veya altın olarak yapabilmektedirler.

Altın depo hesapları zorunlu karşılığa tabi yükümlülöklere 14 Ekim 2011 tarihinden itibaren dâhil edilmiştir. Merkez Bankası altın rezervlerinin güçlendirilmesi ve bankacılık sisteminin maliyet ve likidite kanallarının olumlu etkilenmesi amacıyla Türk Lirası zorunlu karşılıkların altın olarak tesis edilebilmesine ilişkin üst sınırı yüzde 30'a yükseltmiştir. Bu kararlar bankaların altına olan ilgisi artmış, karşılık olarak maliyeti daha düşük olan altını tercih etmişlerdir.

Altın fiyatlarının yükselme ve fiyatlardaki hareketlilik, yatırımcıların altına olan ilgisini artırmıştır. Birikimlerini değerlendirmek ve işçilik maliyeti ödmeden, fiziki saklama riski olmaksızın altına yatırım yapmak isteyen müşterileri için altın mevduat ürünlerinin tanıtımı artarak müşterilere sunulmuştur. Müşteriler; vadesiz mevduat hesapları açmak suretiyle çalınma, kaybolma, sahtecilik riski olmadan banka aracılığı ile

istedikleri miktarlarda altın alım-satımı yaparak yatırım yapabilmektedir. Ayrıca vadeli altın hesabı ise, hem altının yükselişinden faydalanmak hem de faiz getirisi elde etmek isteyen yatırımcılar için bir alternatif yatırım aracı olmuştur. Altın bankacılığına olan ilgi bankaları bu alanda yeniliklere yönlendirmiştir. Altın bankacılığında sunulan ürün ve hizmetler aşağıdaki gibi sıranabilir;

- Altın vadeli ve vadesiz mevduat hesapları,
- Altın cari ve katılım hesapları,
- Altın kredileri (taksitli-taksitsiz)
- İnternet üzerinden altın alım satımı,
- Altın hesapları arasında havale işlemleri,
- B tipi altın fonu,
- Altın forward sözleşmeleri,
- Altın hediye çeki,
- ATM'den altın gram çekme hizmeti.

3.1. Kıymetli Maden Depo Hesapları (Altın Mevduatı)

32 Sayılı Karar'ın 19 maddesine göre; "Merkez Bankası ve bankalar, Türkiye'de ve yurt dışında yerleşik kişiler adına döviz tevdiat hesapları ve altın depo hesapları açabilirler. Bu hesaplar üzerinde, sahipleri serbestçe tasarrufta bulunabilirler. Bu hesaplara ait faizler banka hesap sahibi arasında serbestçe tesbit edilir. Anapara ve faizlerin transferleri ile altının iadesi bankalarca kendi kaynaklarından karşılanır." Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara ilişkin 2008-32/35 numaralı tebliğ ile yapılan düzenlemeye göre;

- Bankalar Türkiye'de ve yurt dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler adına vadeli veya vadesiz olarak altın, gümüş ve platin depo hesabı açabilirler.
- Bu hesaplar, altın gümüş ve platinin fiziken teslimi karşılığında veya bankalarca satış yapılmak suretiyle açılabilir.
- Altın, gümüş ve platin depo hesapları, en az 995/1000 saflıkta altının teslimi veya bankaca satışının yapılması suretiyle açılır.
- Gerek bir işçilik uygulanarak zıynet veya süs eşyası haline dönüştürülmüş gerekse içine ilave madde katılarak veya katılmaksızın alım satımı yapılan veya basılı altın üzerinden de hesap açılması mümkündür.

32 sayılı karara ilişkin yönetmelikte açılan altın depo hesaplarının muhasebeleştirilmesi 5 maddede belirtilmiştir. Buna göre; “Altın, gümüş ve platin depo hesaplarının açıldığı saflığa tekabül eden gram karşılığı ile muhasebeleştirilmesi, ancak müşteriye verilen hesap cüzdanında ve alım satım belgesinde, depo hesabındaki faize esas tutarın, altın için 1000/1000, gümüş ve platin için 100/100 saflığa göre dönüşüm yapılarak belirtilmesi gereklidir.

Altın mevduatlarında faiz, bankalarca tespit edilecek oranlar üzerinden tahakkuk ettirilmekte ve hesaplarda altın olarak izlenmektedir. Faiz ödemeleri altının ödeme günündeki karşılığı Türk Lirası veya döviz cinsinden yapılabilir.

Altın mevduat hesaplarında geri ödeme ise, hesap cüzdanında kayıtlı altın, gümüş veya platin miktarının kısmen veya tamamen mudiye teslimi şeklinde yapılabilir. Banka ile mudi arasında varılacak anlaşmaya göre bankalarca altın ödeme günündeki değeri üzerinden satın alınabilir ve karşılığında mudiye Türk Lirası veya döviz ödenebilir.

2011 yılında altının bankalar aracılığıyla ekonomiye kazandırılması, kayıt altına alınması amacıyla, İstanbul Altın Borsası ve T.C. Hazine Müsteşarlığı'nın altın rafinerileri listesinde ilk resmi altın rafinerisi olarak yer alan İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş., bankalarla imzaladığı bir protokolle “**Yastıklı Altının Ekonomiye Kazandırılması**” projesini başlatmıştır.

Türkiye’de yastık altındaki tonlarca altının ekonomiye kazandırılması konusunda da ilk iş birliklerine imza atan İstanbul Altın Rafinerisi (İAR), yurt içindeki bankalar ile birlikte geliştirdiği projeler ile çok uzun yıllardır ekonominin dışında bulunan bu altınların ekonomiye kazandırılmasının da öncülüğünü üstlenmiştir. Altın Bankacılığı Birimi eliyle anlaşmalı bankalar ile birlikte yürütmüş olduğu “Altın Toplama Hizmeti” ve “Altın Günleri” ile müşterilerin mevcut altınlarının içerdiği has altın değerinin hesaplanarak banka hesaplarına yatırabilmeleri imkânını sunup zarara uğramadan, altınlarını değerinde paraya çevirebilmelerini amaçlamaktadır. İş birliği yapılan bankaların belirli şubelerinde gerçekleştirilen bu hizmet, bankanın o bölgede yapmış olduğu reklam çalışmaları ile müşterilere ve halka duyurulmaktadır. Altınlarını mevduata dönüştürmek isteyen müşteriler, mevcut altınlarını bankaya getirerek, İAR eksperine altınlarının ekspertizini yaptırır. Ayar ve ağırlık gözetmeksizin altınlar eksperler tarafından has altın oranına göre hesaplanmaktadır. Yapılan analizin sonucu İAR personeli, müşteri ve şubede muhafaza edilmek üzere 3 nüsha hazırlanan tutanak ile belgelenir ve tutanakta yazılan has altın miktarı şube tarafından müşteri hesabına geçmektedir⁴.

Aralık 2002 ile Mayıs 2015 dönemleri arasındaki kıymetli maden depo hesaplarının yurt içi ve yurt dışı yerleşik kişiler nezdindeki hesap bakiyelerinin gelişimi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2: Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi

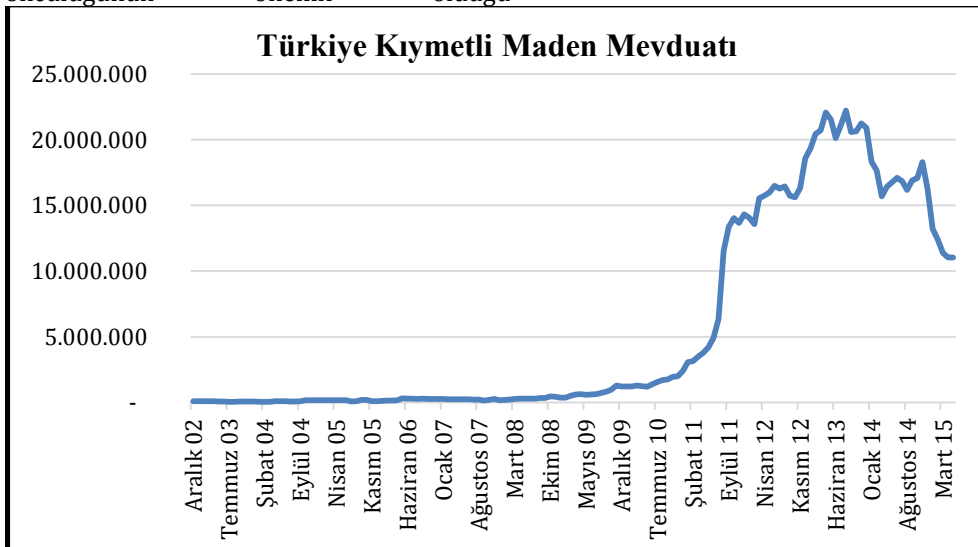
Yıl	Ay	Kıymetli Maden Depo Hesapları - Yurt İçi Yerleşik- (Milyon TL)	Kıymetli Maden Depo Hesapları - Yurt Dışı Yerleşik-(Milyon TL)	Toplam
2002	12	82.650	10.960	93.610
2003	12	43.190	10.460	53.650
2004	12	156.590	220	156.810
2005	12	96.479	265	96.744
2006	12	250.070	1.117	251.187
2007	12	162.768	1.427	164.195
2008	12	344.410	10.427	354.837
2009	6	582.695	8.890	591.585
2009	12	1.199.821	19.634	1.219.455
2010	6	1.373.771	15.698	1.389.469
2010	12	2.376.871	21.496	2.398.367
2011	6	4.847.003	35.228	4.882.231
2011	12	14.220.379	108.282	14.328.661
2012	6	16.344.574	149.805	16.494.379
2012	12	18.315.435	284.289	18.599.724
2013	4	21.733.913	342.318	22.076.231
2013	6	19.799.993	325.215	20.125.208
2013	8	21.824.940	409.479	22.234.419
2013	12	20.554.194	358.022	20.912.216
2014	6	16.777.006	336.058	17.113.064
2014	12	15.926.717	323.475	16.250.192
2015	5	10.687.290	357.258	11.044.548

19

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, Türk Bankacılık Sektörünün kıymetli maden hesaplarının 2009 yılına kadar çok küçük bir bakiye içerdiği, özellikle 2011 yılının ikinci yarısında büyük sıçrama yaşadığı ve Ağustos 2013 döneminde en yüksek seviyeye çıkarak 22 milyar TL'ye ulaştığı görülmektedir. Söz konusu artışta Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Garanti Bankası A.Ş. ve Denizbank A.Ş. gibi birkaç bankanın öncülüğünün önemli olduğu

gözlemlenmektedir. Altın ONS fiyatının uzun süredir aynı seviyelerde seyretmesi, kısa süreli altın depo hesaplarına düşük faiz veya kar payı verilmesi ve altın ihracatının artması gibi nedenlerle artış trendi tersine dönerek azalışa geçmiş ve Mayıs 2015'te 11 milyar TL seviyesine inmiştir.

Aşağıdaki grafikte Aralık 2002-Mart 2015 dönemlerine ilişkin kıymetli maden mevduat gelişimi yer almaktadır.

Grafik: Kıymetli Maden Mevduat Gelişimi

Kaynak: BDDK, ebulten.bddk.org.tr

Yukarıdaki grafikten de görüleceği üzere, kıymetli maden mevduatı ilk defa az da olsa Aralık 2002 döneminde bankacılık sektöründe yerini almaya başlamış ve düzenli olarak artmıştır. Aralık 2009 dönemine kadar yok denecek kadar az yekün tutan kıymetli maden mevduat hesapları Nisan-Aralık 2011 döneminde büyük bir sıçrama yaşayarak 14 milyar TL'ye yükselmiştir. Ancak, Ekim 2011 döneminden sonraki aylarda mezkur kalemtedeki artış ılımlı bir seyir göstermiştir.

2012 Yılı'nın ilk 10 ayında ılımlı bir artış gösteren kıymetli maden mevduat hesapları Kasım 2012'den itibaren hızlanarak artmaya başlamıştır. Şubat 2013 dönemine gelindiğinde söz konusu tutarın 20 milyar TL'den fazla bakiye arz ettiği görülmektedir. Türkiye'nin yastık altı altın potansiyeli dikkate alındığında önümüzdeki dönemlerde daha büyük tutarların bankacılık sisteme girebileceği düşünülmektedir.

Altın mevduatının faydaları;

- Yabancı para gibi altın belirli miktar ve katlarında alım-satımı kolaylıkla yapılabilmektedir.
- 1 gr altın, 1000/995 saflıkta net olarak işlem görecektir.
- Miligram bazında altın işlemi yapılabilir.
- Altının çalınma, kaybolma riskini ortadan kaldırır.
- Altını saklama maliyetini ortadan kaldırır.
- Altının değer artışından daha fazla getiri sağlamasına imkan verir.
- Altının gramajının az olması, düşük ayarlı ya da eski tarihli olması gibi durumlara karşılaşılmazsınız.
- Eski tarih ve düşük ayar altın alma riskini ortadan kaldırır.

- İşçilik maliyeti ödmeden altına yatırım yapılmasına imkan verir.

İnternet bankacılığı vasıtasıyla vadeli ve vadesiz altın hesabı açabilmesi müşterilerin şubeye gelmeden, internetten 7/24, hiçbir masraf ödmeden veya düşük miktarlarda masraf ödeyerek; vadesiz altın depo hesabı veya vadeli altın hesabı açıp, çalınma, kaybolma riski olmadan altına yatırım, altın alım-satımı ve altın hesapları arasında havale yapılabilmektedir (www.iar.com.tr) .

Gerçek kişi müşterilere ait altın mevduat hesaplarının belli bir tutarı da Tasarruf Mevduatı Sigortası güvencesi kapsamındadır. 07.11.2006 tarih ve 26339 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde; Türkiye'de faaliyet gösteren bir kredi kuruluşunun yurtiçi şubelerinde gerçek kişiler adına açılmış olan ve münhasıran çek keşide edilmesi dışında ticari işlemlere konu olmayan Türk Lirası, döviz ve **kıymetli maden cinsinden** tasarruf mevduatı hesaplarının anaparaları ile bu hesaplara ilişkin faiz reeskontları toplamının 100 Bin Türk Lirası'na kadar olan kısmı sigorta kapsamındadır.

Resmi Gazete'nin 15.02.2013 tarih ve 28560 sayısında yayımlanan "Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik" ile Türkiye'de uygulanmakta olan sigortaya tabi mevduat ve katılım fonu tutarı "50.000 TL"den "100.000 TL"ye yükseltilmiştir.

Bankaların altın işlemlerindeki artışa paralel olarak kıymetli maden hesabı artış göstermeye devam etmiştir.

Tablo 3: Türkiye'de Yerleşik Yatırımcıların Yatırım Tercihleri (Milyar TL)

Yatırım Araçları	Aralık 2010	Aralık 2011	Haziran 2012
TL Mevduat	406,5	429,4	434,8
DTH	159,3	189,3	195,3
Kıymetli Maden Hs.	2,4	14,2	16,3
Katılım Bank. Fon	32,1	34,8	37,7
DİBS	344,6	326,8	335,9
Eurobond	5,4	6,5	6,3
Hisse Senedi	56	52,9	63,4
Yatırım Fonları	33,2	29,7	29
Tahvil & Bono	12	14,3	23,6
Türevler	48,7	22,6	21,2
Repo	44,2	69	60,6
TOPLAM	1.444,4	1.189,5	1.224,3

Kaynak: BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Haziran 2012.

3.2. Altın Kredisi

Bankalar mevduat olarak topladıkları fonları yine altın olarak altın işletme kredisi ve altın ihracat kredisi olarak; altın üretimi veya ticareti ile uğraşan, altın işleyen veya altın üzerinden işçilik geliri elde eden üretici firmaların ve altın ticareti yapan firmalara, kuyumculara kullandırmaktadır.

32 Sayılı Karara ilişkin tebliğde altın kredilerine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Buna göre; Bankalar depo hesapları karşılığı altın ile satın aldıkları altının teslimi veya karşılığının Türkiye’de yerleşik müşteriye Türk Lirası, yurt dışında yerleşik müşteriye ise Türk Lirası veya döviz olarak ödenmesi suretiyle, **kıymetli maden üretimi veya ticareti ile işgal eden** müşterilerine bankacılık mevzuatı dahilinde altın kredisi kullandırabilirler. Altın kredisi hesaplarına bankalarca tespit edilecek oranlar üzerinden tahakkuk ettirilecek faizler altın olarak hesaplarda izlenir. Bu kredi hesapları, müşteriler tarafından altın teslimi suretiyle veya banka ile müşteri arasında varılacak anlaşmaya göre Türk Lirası veya döviz geri ödemesi yapılarak kapatılabilir.

Tablo 4: Kıymetli Maden Kredisi Gelişimi

Yıl	Ay	Krediler- Kıymetli Maden Kredileri- Toplam YP- (Bin TL)	Yıl	Ay	Krediler- Kıymetli Maden Kredileri- Toplam YP (Bin TL)	Yıl	Ay	Krediler- Kıymetli Maden Kredileri- Toplam YP- (Bin TL)
2002	12	91.833	2007	3	397.194	2011	6	1.179.505
2003	3	89.347	2007	6	432.269	2011	9	1.527.772
2003	6	157.661	2007	9	490.594	2011	12	1.236.484
2003	9	181.074	2007	12	539.397	2012	3	1.260.290
2003	12	220.002	2008	3	736.912	2012	6	1.280.578
2004	3	176.174	2008	6	703.775	2012	9	1.415.997
2004	6	186.468	2008	9	662.859	2012	12	1.279.931
2004	9	196.919	2008	12	804.210	2013	3	1.356.246
2004	12	173.558	2009	3	890.484	2013	6	1.236.079
2005	3	188.244	2009	6	821.402	2013	9	1.538.172
2005	6	216.125	2009	9	804.373	2013	12	1.407.001
2005	9	254.599	2009	12	858.630	2014	3	1.773.110
2005	12	270.722	2010	3	913.794	2014	6	1.899.429
2006	3	313.674	2010	6	1.109.569	2014	9	1.932.600
2006	6	343.991	2010	9	997.462	2014	12	1.937.654
2006	9	326.507	2010	12	1.033.218	2015	3	2.432.184
2006	12	333.430	2011	3	1.046.478	2015	4	2.564.510

Kaynak: BDDK, ebulden.bddk.org.tr

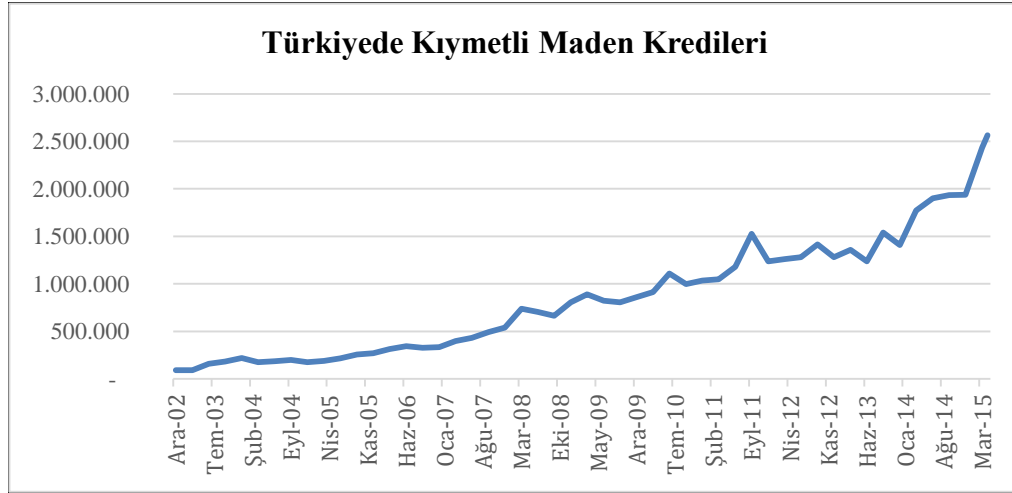
Aralık 2002 döneminde kıymetli maden kredisi bakiyesinin 92 milyon TL’ye takabül ettiği, sonraki dönemlerde ise ılımlı bir artış gösterdiği, son iki yılda ise daha fazla arttığı ve Nisan 2015 döneminde ise 2.565 milyon

Bankalar tarafından altın sektöründe faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullanılacak altın kredisi ile bu işle işgal eden işletmelerin sermayesini güçlendirmesi ve işletmenin altın sermayesini kur riskine karşı TL veya dövize göre daha iyi koruması altın tercihinin en önemli nedenlerindedir.

Altın kredisi hesaplarına bankalarca tespit edilecek oranlar üzerinden tahakkuk ettirilecek komisyon ve faizler hesaplarda altın olarak izlenir. Söz konusu altın kredilerinin anapara geri ödemeleri ile faiz ve komisyon geri ödemelerinin kredi anlaşmasında yer alan koşullar çerçevesinde, işlenmemiş altının (en az 995/1000 saflıkta bar veya külçe halinde), müşteriler tarafından altın teslimi suretiyle kapatılması esastır. Ancak banka ile müşteri arasında yapılan kredi sözleşmesindeki koşullara göre Türk Lirası veya döviz olarak geri ödenebilir.

Türk Bankacılık Sektörü’nün Aralık 2002-Nisan 2015 dönemlerine ilişkin kıymetli maden kredisinin gelişimi 3 aylık dönemler itibarıyla aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TL’ye yükseldiği görülmektedir. Türk Bankacılık Sektörü’nün Aralık 2002-Nisan 2015 dönemlerine ilişkin kıymetli maden gelişimi aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Grafik: Kıymetli Maden Kredisi Gelişimi**Kaynak:** BDDK, ebulten.bddk.org.tr

Yukarıdaki grafikten de görüleceği üzere kıymetli maden mevduat gelişiminin 2002-2008 yılları arasında ılımlı bir artış trendinde, ancak 2009 yılından itibaren daha fazla artış eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir. Kıymetli maden kredisinin mevduat gibi çok fazla yükselmemesinin iki önemli sebebinin bulunduğu düşünülmektedir. Ücretli ve serbest meslek erbabının aylık kazançlarının Türk Lirası cinsinden olması müşterilerin altın veya kıymetli maden cinsinden kredi kullanmasına uzak kalmalarına yol açmaktadır. Diğer önemli sebep ise mevzuattan kaynaklanan engeldir. Altın ve kıymetli maden işi ile iştigal etmeyen kuyumculara altın veya kıymetli maden cinsinden kredi kullanmak bankacılık kanunu ve yönetmeliklere göre mümkün değildir. Bu sebeple, kıymetli maden mevduat hesaplarında piyasadaki tüm müşteriler potansiyel müşteri iken kıymetli maden kredilerinde müşteri potansiyeli sadece bu işler ile uğraşan kuyumculardır. Dolayısıyla, kıymetli maden kredilerinin kıymetli maden mevduat hesapları kadar gelişmeyeceği düşünülmektedir.

3.3. Altın Hesapları Arasında Havale İşlemleri

Altın havale işlemi, altın hesapları arasında gram olarak altın transferini mümkün kılan bir bankacılık hizmetidir. Ayrıca santigram gibi gramdan daha küçük işlemlerde yapılabilir. Altın hesaplarından gram veya külçe olarak havale yapıldığında havalenin alıcısı (lehtar) altın havalesini aynı gün içinde gram veya külçe olarak

subelerden teslim alabilmektedir. Böylece güvenlik sorunu olmadan kolayca, internet üzerinden veya bankadan bir başka hesaba veya isme altın gönderilebilir.

Altın havalesinin kullanıcılara sağladığı faydalar;

- Güvenli bir şekilde, risksiz transfer imkânı sağlar.
- Çalınma ve kaybolma riskine karşı koruma sağlar.
- Altın işi ile uğraşan işletmeler ve imalatçıların altın tranfer işlemlerini hızlandırarak kolaylaştırmaktadır.

Ayrıca, İAB bankalar arasında altın transferini sağlamak amacıyla EFT sistemine benzer bir uygulama ile altının kaydi transferini gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

3.4. B Tipi Altın Fonu

Fon portföyünün en az %51'i altın ve altına dayalı sermaye piyasası araçlarından oluşan bir fondur. Fon portföyüne yatırım yapılacak sermaye piyasası araçlarının seçiminde, likiditesi yüksek ve risk seviyesi düşük olanlar tercih edilir. Fon, altın fiyatlarında oluşacak değişimlere göre yatırımcısının getirisi yüksek oranda paraleldir. Altına ve değerli madenlere yatırım yapmak suretiyle altın fiyatları açısından dengeli ve sürekli gelir akımı yaratmayı hedeflemektedir.

3.5. ATM Hizmeti

İstanbul Altın Rafinerisi'nin özel olarak üretmiş olduğu ATM altınlarının satışı,

anlaşmalı bankaların altın kioklarında yapılmaktadır. Satışı kur fiyatına göre belirlenen altınlar, istenildiği zaman ATM'lerden satın alınabilmekte ve anlaşmalı bankanın tüm ATM'lerinde satışı yapılan 1, 2 ve 5 gramlık altınlar bankalarda ve kuyumcularda bozdurulabilmektedir.

4. BANKALARDA ALTIN İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Kıymetli maden depo hesapları açılması ve kıymetli maden kredisi temini suretiyle bankaya kıymetli maden girişleri ve kıymetli maden kredilerinin kıymetli maden olarak geri ödenmesi ile ilgili olarak bankaların mevzuat ile belirlenen standartta kabul etmiş olduğu altınlar ve diğer kıymetli madenler gram olarak kaydedilir. Bankalarda altın hesaplarının muhasebeleştirilmesi 019-Kıymetli Madenler YP altında yer alan 019000-Altın Depo Hesapları altında muhasebeleştirilmektedir. Platin, gümüş ve

diğer kıymetli madenler ise 019009-Diğer Kıymetli Madenler hesabı altında muhasebeleştirilir.

Bankalarca edinilen basılı ve külçe halindeki kıymetli madenler gram olarak 01901 Kıymetli Madenler yardımcı hesabında izlenir ve dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak değer farkları bu hesaba karşılık 771 Kambiyo Kârları – Y.P. ya da 861 Kambiyo Zararları – Y.P. hesabına alınır. Söz konusu varlıkların satışından doğan kâr/zarar da aynı hesaplarda izlenir.

Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar fonksiyonel olarak Türk Lirası kullanılmaktadır. Dolayısıyla bankalar, altın işlemlerini ve atının değerinde meydana gelen değişimleri finansal tablolarında raporlayabilmek için değerlendirme yapmaktadırlar.

Bankaların yapmış oldukları altın işlemlerine ilişkin muhasebe örnekleri aşağıda verilmiştir:

1. Bankanın külçe altın alım- satımı ve değerlemesi ile ilgili örnekler aşağıdaki gibidir.**a. A Bankası 20 kg'lık külçe altını kilosu 100 TL'den satın almıştır.**

_____	.../...	_____	20.000 gr	
019 KIYMETLİ MADENLER				
019 00 Kıymetli Maden Deposu			2.000.000.	
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI			-	2.000.000.
		010 KASA		-
		285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ	20.000 gr	
		- Altın Vaziyeti		
_____	./.	_____		

b. A Bankası 100 TL'den satın aldığı altınlardan 5 kg külçe altını satmıştır. (1 gr altın=101 TL)

_____	.../...	_____	505.000.-	
010 KASA				
019 00 Kıymetli Maden Deposu				
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ			5.000 gr	
		019 KIYMETLİ MADENLER		5.000 gr
		019 00 Kıymetli Maden Deposu		
		284 KIYMETLİ, MADEN ALIM-		
		SATIM HESABI		500.000.-
		771 KAMBİYO KARLARI		
		771 10 Kıymetli Maden Alım-		5.000.-
		Satım Değerleme Karları		
_____	./.	_____		

c. A Bankası 100 TL'den satın aldığı altınlardan 5 kg külçe altını satmıştır. (1 gr altın=96 TL)

_____	.../...	_____	480.000.-	
010 KASA				
019 00 Kıymetli Maden Deposu				
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ			5.000 gr	
861 KAMBİYO ZARARLARI			20.000.-	
861 10 Kıymetli Maden Alım-SatımDeğerleme Zararları				
		019 KIYMETLİ MADENLER		5.000 gr
		019 00 Kıymetli Maden Deposu		
		284 KIYMETLİ MADEN ALIM-		
		SATIM HESABI		500.000.-
_____	./.	_____		

d. Dönem sonunda bankanın kıymetli maden hesabında 10.000 gr altın olduğu tespit edilmiştir. Altının fiyatının 1 gr=102 TL olması durumunda;

_____	.../...	_____	20.000.-	
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI				
		771 KAMBİYO KARLARI		20.000.-
		771 10 Kıymetli Maden Alım-		
		Satım Değerleme Karları		
(102-100)*10.000 gr=20.000 TL				
_____	./.	_____		

e. Dönem sonunda bankanın kıymetli maden hesabında 10.000 gr altın olduğu tespit edilmiştir. Altın fiyatının 1 gr=95 TL olması durumunda ise;

.../...		
861 KAMBIYO ZARARLARI		50.000.-
861 10 Kıymetli Maden Alım-Satım Değerleme Zararları		
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI		50.000.-
5*10.000 gr=50.000 TL		
./.		

2. Altın mevduat hesapları ile ilgili işlem örnekleri aşağıdaki gibidir.

a. Orhan Uzun adlı müşteri 100 gr. altın satın alarak karşılığında vadesiz kıymetli maden hesabı açtırmıştır. (1 gr=97,4 TL)

.../...		
010 KASA		9.740.-
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ		100 gr
305 KIYMETLİ MADEN DEPOSU		100 gr
305 00 Yurtiçinde Yerleşik Gerçek Kişiler		
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI		9.740.-
./.		

b. Mehmet Kolsuz adlı müşteri 150 gr. altını fiziki olarak bankaya getirmiş ve karşılığında vadesiz kıymetli maden hesabı açtırmıştır. (1 gr=98,6 TL)

.../...		
019 KIYMETLİ MADEN DEPOSU		150 gr
019 00 Kıymetli Maden Deposu		
019 000 Altın Deposu		
305 KIYMETLİ MADEN DEPOSU		150 gr
305 00 Yurtiçinde Yerleşik Gerçek Kişiler		
./.		

c. Ayşe Vardar 200 gr. altını satın alarak 1 yıl vadeli kıymetli maden hesabı açtırmıştır. Faiz oranı %1'dir. (1 gr=98 TL)

.../...		
010 KASA		19.600.-TL
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ		200 gr
315 KIYMETLİ MADEN DEPOSU-VADELİ		200 gr
315 00 Yurtiçinde Yerleşik Gerçek Kişiler		
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI		19.600.-TL
./.		

d. Dönem sonunda müşteri Ayşe Vardar'ın vadeli kıymetli maden hesabına 1,5 gr. faiz yansıtılmıştır.

.../...		
615 KIYMETLİ MADEN DEPO HESAPLARINA VERİLEN FAİZLER-Y.P.		1,5 gr
315 KIYMETLİ MADEN DEPOSU-VADELİ		1,5 gr
315 00 Yurtiçinde Yerleşik Gerçek Kişiler-Sabit Faizli		
./.		

e. Dönem sonunda müşteri Ayşe Vardar'ın vadeli kıymetli maden hesabına aktarılan 1,5 gr. faiz TL cinsinden müşteri hesabına yansıtılması durumunda yapılacak kayıt. **(1 gr=100 TL);**

.../...	
614 KIYMETLİ MADEN DEPO HESAPLARINA VERİLEN	
FAİZLER-T.P.	150.-TL
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ-Y.P.	1,5 gr
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.	150.-TL
315 KIYMETLİ MADEN DEPOSU-VADELİ**	
315 00 Yurtiçinde Yerleşik Gerçek Kişiler-Sabit Faizli	1,5 gr

1,5 gr*100=150 TL

./.

** Müşteri hesabına tahakkuk eden 150 TL müşteriye nakden verilmişse 315 yerine 010-Kasa Hesabı çalıştırılmalıdır.

3. Altın kredisi kullanılması ile ilgili işlem örnekleri aşağıdaki gibidir.

a. Gözde Kuyumculuk İşletmesi 1.000 gr altın kredisi talebinde bulunmuş ve banka kredi tutarını onaylayarak müşterinin hesabına aktarmıştır. Kredinin vadesi 1 yıldır ve faiz oranı %3'tür.

.../...	
123 KIYMETLİ MADEN KREDİSİ-Y.P.	1.000 gr
123 00 Yurtiçi Kısa Vadeli Kıymetli Maden Kredileri	
305 KIYMETLİ MADEN DEPOSU	1.000 gr
305 03 Yurtiçinde Yerleşik Tüzel Kişiler	
./.	

b. Gözde Kuyumculuk İşletmesi yetkilisi kredi karşılığı hesabına aktarılan 1.000 gr altın bankadan çekmiştir.

.../...	
305 KIYMETLİ MADEN DEPOSU	1.000 gr
305 00 Yurtiçinde Yerleşik Gerçek Kişiler	
019 KIYMETLİ MADEN DEPOSU	1.000 gr
019 00 Kıymetli Maden Deposu	
019 000 Altın Deposu	
./.	

c. Müşteriye kullanılan kredi karşılığında %3 faiz tahakkuk ettirilmiştir. (1 gr=96 TL)

.../...	
019 KIYMETLİ MADEN DEPOSU-Y.P.	1.000 gr
019 00 Kıymetli Maden Deposu	
019 000 Altın Deposu	96.000.-
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.	TL
010 KASA	96.000.-TL
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ	
Y.P.	1.000 gr
./.	

Kredi ödemesi TL cinsinden yapılmışsa;

.../....			
010 KASA		98.880.- TL	
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ Y.P.		1000 gr	
123 KIYMETLİ MADEN KREDİSİ Y.P.			1.000 gr
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.			96.000.-TL
504 KIYMETLİ MADEN KREDİLERİNDEN ALINAN FAİZLER-T.P.		2.880.-TL	
96*1030 gr=98.880 TL	./.		

Kredi ödemesi YP cinsinden yapılmışsa;

.../...			
019 KIYMETLİ MADEN DEPOSU-Y.P.		1.030 gr	
019 00 Kıymetli Maden Deposu			
019 000 Altın Deposu			
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.		2.880.-TL	
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ Y.P.			30 gr
123 KIYMETLİ MADEN KREDİSİ Y.P.			1.000 gr
505 KIYMETLİ MADEN KREDİLERİNDEN ALINAN FAİZLER-T.P.		2.880 TL	
96*30 gr=2.880 TL	./.		

Dönem sonunda müşteriden alınan faizler Türk Lirası cinsinden tahsil edilmiştir. (1gr= 98 TL)

.../...			
010 KASA		2.940.-TL	
504 KIYMETLİ MAD. KREDİLERİNDEN ALINAN FAİZLER-T.P.			2.940-TL
1.000 gr*%3= 30 gr.	./.		

27

Dönem sonunda müşteriden alınan faizler altın gram cinsinden tahsil edilmiştir.

.../...			
019 KIYMETLİ MADEN DEPOSU-Y.P.		30 gr	
019 00 Kıymetli Maden Deposu			
019 000 Altın Deposu			
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.		2.940.-TL	
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ-Y.P.			30 gr
505 KIYMETLİ MADEN KREDİLERİNDEN ALINAN FAİZLER-T.P.		2.940-TL	
1.000 gr*%3= 30 gr.	./.		

4. Altın forward sözleşmesi ilgili işlem örnekleri aşağıdaki gibidir.

a. İdeal Bankası altının gram fiyatının artacağını düşünerek Batı Bankası ile 30.06.2012 tarihinde 6 ay vadeli 1 gr=100 TL üzerinden 100 gr forward altın sözleşmesi imzalanmıştır.

	30/06		
964 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN			
ALACAKLAR-T.P.			10.000.-TL
964 00 Vadeli Alım Satım İşlemleri			
964 008 Vadeli Kıymetli Maden Alım İşlemleri			
965 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN			
ALACAKLAR-Y.P.			100 gr
965 00 Vadeli Alım Satım İşlemleri			
965 009 Vadeli Kıymetli Maden Satım İşlemleri			
966 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL			
ARAÇLARDAN BORÇLAR-T.P.			10.000-TL
966 00 Vadeli Alım Satım İşlemleri			
966 008 Vadeli Kıymetli Maden Alım İşlemleri			
967 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL			
ARAÇLARDAN BORÇLAR-Y.P.			100 gr
967 00 Vadeli Alım Satım İşlemleri			
967 009 Vadeli Kıymetli Maden Satım			
İşlemleri			
	./.		

Vade sonunda türevlerden elde edilen karlar YP cinsinden tahsil edilmişse; (altın 1 gr=105 TL olursa)

	31/12		
019 KIYMETLİ MADEN DEPOSU-Y.P.			100 gr
019 00 Kıymetli Maden Deposu			
019 000 Altın Deposu			
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.			10.500.-TL
022 YURTIÇI BANKALAR-T.P.			10.000.-TL
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ-Y.P.			100 gr
753 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL			
ARAÇLARDAN KARLAR-Y.P.			500.-TL
753 00 Vadeli Alım Satım İşlemlerinden			
753 003 Vadeli Kıymetli Maden Alım Satım			
İşlemlerinden			
	./.		

Vade sonunda türevlerden elde edilen kârlar TP cinsinden tahsil edilmiştir. (Altın 1 gr=105 TL olursa)

	31/12		
010 KASA HESABI			500.- TL
752 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV			
FİNANSAL ARAÇLARDAN KARLAR-Y.P.			500.- TL
75200 Vadeli Alım Satım İşlemlerinden			
752003 Vadeli Kıymetli Maden Alım Satım			
İşlemlerinden			
	./.		

Vade sonunda altın 1 gr=95 TL olursa;

31/12		
019 KIYMETLİ MADEN DEPOSU-Y.P.		100 gr
019 00 Kıymetli Maden Deposu		
019 000 Altın Deposu		
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.		9.500.-TL
873 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN ZARARLAR-Y.P.		500.-TL
873 00 Vadeli Alım Satım İşlemlerinden		
873 003 Vadli Kıymetli Maden Alım Satım İşlemlerinden		
022 YURTİÇİ BANKALAR-T.P.		10.000.-TL
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ-Y.P.		100 gr
./.		

Vade sounda bilanço dışı hesaplar ters kayıtla kapatılır;

31/12		
966 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN BORÇLAR-T.P.		10.000-TL
966 00 Vadeli Alım Satım İşlemleri		
966 008 Vadeli Kıymetli Maden Alım İşlemleri		
967 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN BORÇLAR-Y.P.		100 gr
967 00 Vadeli Alım Satım İşlemleri		
967 009 Vadeli Kıymetli Maden Satım İşlemleri		
964 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN ALACAKLAR-T.P.		10.000.-TL
964 00 Vadeli Alım Satım İşlemleri		
964 008 Vadeli Kıymetli Maden Alım İşlemleri		
965 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN ALACAKLAR-Y.P.		100 gr
965 00 Vadeli Alım Satım İşlemleri		
965 009 Vadeli Kıymetli Maden Satım İşlemleri		
./.		

29

4. B Tipi Altın fonu ile ilgili işlem örnekleri aşağıdaki gibidir.

1. Ahmet Yılmaz adlı müşteri İdeal Bankasından 100 gr B tipi altın fonu satın almıştır. (1 gr= 100 TL)

.../...		
010 KASA-T.P.		10.000.-TL
285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ-Y.P.		100 gr
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.		10.000.-TL
391 MUHTELİF BORÇLAR-Y.P.		100 gr
391 99 Diğer Muhelif Borçlar		
./.		

Vade sonunda altın 1 gr=105 TL olursa;

30/09		
224 TÜREV FİNANSAL VARLIKLAR-T.P.		500.-TL
224001 Vadeli İşlemler		
752 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN KARLAR-Y.P.		500.-TL
752 00 Vadeli Alım Satım İşlemlerinden		
752 003 Vadeli Kıymetli Maden Alım Satım İşlemlerinden		
./.		

Vade sonunda altın 1 gr=95 TL olursa;

30/09			
872 ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV			
FİNANSAL ARAÇLARDAN ZARARLAR-T.P		500.-TL	
872 00Vadeli Alım Satım İşlemlerinden			
872 003 Vadeli Kıymetli Maden Alım Satım			
İşlemlerinden			
	224 TÜREV FİNANSAL VARLIKLAR-T.P.		500.-TL
	224001 VADELİ İŞLEMLER		
	./.		

2. İdeal Bankası, Güven Bankasından 100 gr tutarında B Tipi Altın Fonu satın almıştır.(1 gr= 100 TL)

31/12			
031 GERÇEĞE UYGUN DEĞER FARKI KAR/ZARARA			
YANSITILAN MENKUL DEĞERLER-Y.P.		100 gr	
03160 Yatırım Fonları Kallım Belgeleri			
284 KIYMETLİ MADEN ALIM-SATIM HESABI-T.P.		10.000.-TL	
	010 KASA-T.P.		10.000.-TL
	285 KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ-Y.P.		100 gr
	./.		

31.12.2012 tarihinde yapılan değerleme kaydı aşağıda yer almaktadır. (Altın 1 gr=105 TL olursa)

31/12			
224 TÜREV FİNANSAL VARLIKLAR-T.P.		500.-TL	
224 001 Vadeli İşlemler			
	771 KAMBIYO KARLARI		500.-TL
	771 10 Kıymetli Maden Alım-		
	Satım Değerleme Karları		
	./.		

31.12.2012 tarihinde yapılan değerleme kaydı aşağıda yer almaktadır. (Altın 1 gr=95 TL olursa)

31/12			
861 KAMBIYO ZARARLARI-Y.P.		500.-TL	
	224 TÜREV FİNANSAL VARLIKLAR-T.P.		
	224 001 Vadeli İşlemler		500.-TL
	./.		

SONUÇ

Altın fiyatını etkileyen en önemli faktörler merkez bankalarının rezervleri, ABD dolarının diğer para birimleri karşısındaki değeri, finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi, ekonomik büyüme, petrol fiyatı, kıymetli maden ve emtia fiyatı, maden şirketlerinin altın çıkarma maliyetleri, vadeli piyasaların pozisyon durumu, diğer yatırım araçlarının getirileri ve hane halkının geliri şeklinde sıralanabilir. Son yıllarda dünyada ve Türkiye’de altın bankacılığına olan ilginin artması nedeniyle bankalar altın ile ilgili yeni ürün ve hizmetler sunmaya başlamıştır.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar’da yapılan değişiklik ile altın bankacılığı alanında çok önemli adımlar atılmıştır. Altın bankacılığında sunulan hizmetler, altına dayalı vadeli ve vadesiz mevduat hesapları, altına dayalı cari ve katılım hesapları, altın kredisi, internet üzerinden altın alım satımı, altın hediye çeki, B tipi altın fonu, altın hesapları arasında havale işlemleri, altın forward sözleşmeleri, ATM’den altın gram çekme hizmeti şeklinde sıralanabilir.

Müşterilerin şubeye gelmeden internet bankacılığı aracılığıyla vadeli ve vadesiz altın hesabı açabilmesi, internetten 7/24, hiçbir masraf ödmeden veya düşük miktarlarda masraf ödeyerek işlem yapılabilmesi, vadesiz altın depo hesabı veya vadeli altın hesabı açıp, çalınma, kaybolma riski olmadan altına yatırım, altın

alım-satımı ve altın hesapları arasında havale yapılabilmesi gibi nedenler altın bankacılığının potansiyelinin yüksek olmasına yol açmaktadır. Ayrıca, Türk Lirası ve döviz gibi kıymetli maden cinsinden tasarruf mevduatı hesaplarının anaparaları ile bu hesaplara ilişkin faiz reeskontları toplamının 100 Bin Türk Lirası’na kadar olan kısmının sigorta kapsamında bulunması altın bankacılığına olan güveni perçinlemektedir.

Altın uluslararası alanda kabul gören, konvertibilitesi yüksek kıymetli madenlerden olup kriz dönemlerinde kolaylıkla nakde çevrilebilen güvenli bir finansal enstrümandır. Ekonomik ve siyasi krizlerde ulusal paralardan uzaklaşırken altın yatırım tercihi artmaktadır. 2008 küresel krizinin ardından altının ONS fiyatı 1800 USD seviyelerini aşarak rekor kırmıştır. Krizi müteakiben ABD gibi gelişmiş ülke ekonomilerinin toparlanmasından sonra altının ONS fiyatı azalma trendine girerek 2013 yılından beri 1200 USD seviyelerinde seyretmektedir.

Altın işlemlerinin bankalarda işlem olarak artması finansal tablolarındaki ağırlığını etkilemiştir. Banka muhasebesinin kendine özgü özelliklerinin ortaya konulduğu altın işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve altın fiyatlarındaki değişimin yansımaları örneklerle gösterilerek bankalardaki muhasebe kayıtlarının nasıl gerçekleştiği gösterilmiştir.

KAYNAKÇA

BAŞ, Raşit. Kuyumcu Sektörü Muhasebe İşlemleri, Antalya.2010.

BDDK, "Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına ve Alacaklarından Dolayı Edindikleri Emtia ve Gayrimenkullerin Elden Çıkarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 31 Ocak 2013.

BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Haziran 2012.

CİHANGİR, Mehmet ve SANCAR ,M.Fatih., (2010)"Altın Arz ve Talebinin Yoğun Olduğu Piyasaların Finans Sektörü ile İlişkileri ve Mevcut Pazar Yapısının Sosyo-Ekonomik Açından Analizi: Şanlıurfa ve Yöresinde Ankete Dayalı Bir İnceleme", İşletme Araştırmaları Dergisi, 2(1):73-98.

ÇITAK, Serdar., (1999), "Dünya Altın Piyasaları, İstanbul Altın Borsası ve Risk Yönetiminde Altın", İMKB Dergisi, S:12:51-89.

DUYAR, Metin, (2010), "Altın Arzını Etkileyen Faktörlerin Oluşan Fiyatlar Üzerindeki Etkisi", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:3,S.14:214-224.

POYRAZ, Erkan ve DİDİN, Saliha, (2008), "Altın Fiyatlarındaki Değişimin Döviz Kuru, Döviz Rezervi ve Petrol Fiyatlarından Etkilenme Derecelerinin Çoklu Faktör Modeli İle Değerlendirilmesi" Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.13, S.2 :93-104.

TOPÇU, Ayhan, (2010), "Altın Fiyatlarını Etkileyen Faktörler", SPK Araştırma Raporu, Ankara.

TORAMAN, Cengiz.; BAŞARIR, Çağatay.; BAYRAMOĞLU, M.Fatih., (2011), "Altın Fiyatlarını Etkileyen Faktörlerin Tespiti Üzerine: Mgarch Modeli İle Bir İnceleme", Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 3(1):1-20

TSPAKB, Gündem :Yatırım Araçlarının Karşılaştırmalı Getirileri, Sayı:114, Şubat 2012

32 Türker, Murat (2015), Finansal Güvenlik Sistemi Erken Uyarı Modeli: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Uygulama ve Politika Önerileri, Doktora Tezi, İstanbul.

ULUYOL, Osman., (2011), Bir Finansman Kaynağı Olarak "Yastıkaltı Tasarruf" Ların Ekonomik Sisteme Kazandırılması ve Tüketicilerin/Bireylerin Yastıkaltı Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma" Yönetim Bilimleri Dergisi, 9(1):260-272.

VURAL, M.Göknül (2003). "Altın Piyasası ve Altın Fiyatlarını Etkileyen Faktörler",TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara.

İnternet Kaynakları

www.iar.com.tr

<http://www.iab.gov.tr/docs/Kitapcik-arge.pdf>

<http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/ismail/036/>

<http://www.bmvdb.gov.tr/ozelgeler/2009/gvk/4635.htm>

<http://mudender.org/ekonomifinans/3636-bankalar-ve-altin-alim-satimi.html>